
Gemeenschapswachten

Analyse van de nieuwe taken en bevoegdheden

Isabelle Vincke

De taken en bevoegdheden van gemeenschapswachten worden voornamelijk geregeld door de wet van 15 mei 2007 tot instelling van de functie van gemeenschapswacht, tot instelling van de dienst gemeenschapswachten en tot wijziging van artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet¹, gewijzigd door een wet van 13 januari 2014 (hierna de "GW-wet").

Aangezien gemeenschapswachten–vaststellers de inbreuken mogen vaststellen waarvoor gemeentelijke administratieve sancties opgelegd kunnen worden, moet deze taak begrepen worden in het raam van de nieuwe wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties² (hierna de "GAS-wet") en het bijbehorende koninklijke uitvoeringsbesluit dat de voorwaarden vastlegt waaronder gemeentelijke ambtenaren de inbreuken mogen vaststellen waarvoor gemeentelijke administratieve sancties opgelegd kunnen worden³.

Hieronder analyseren we de veranderingen en verduidelijkingen als gevolg van deze twee wetswijzigingen.

1. Taken

- **Vier "nieuwe taken"**

Zoals aangekondigd, wilde men het takenpakket van gemeenschapswachten diversifiëren en uitbreiden. Zo kregen zij de volgende nieuwe taken toegewezen:

- De ontradende aanwezigheid ter preventie van conflicten tussen personen, met inbegrip van geweldloze tussenkomst bij vaststelling van verbale conflicten tussen personen (artikel 3, §1, 6°);
- Het begeleiden van schoolgaande kinderen in groep (artikel 3, §1, 7°);
- De uitvoering van de informatie- en preventieactiviteiten in de gemeenschappelijke delen van wooncomplexen voor sociale huisvesting (artikel 4, 2°, laatste lid);
- Mits beslissing van de gemeenteraad, het verrichten van vaststellingen die uitsluitend beperkt worden tot de onmiddellijk waarneembare toestand van goederen die de gemeente het recht geeft een belasting of een retributie te heffen (artikel 3, §2).

¹ Wet van 15 mei 2007 tot instelling van de functie van gemeenschapswacht, tot instelling van de dienst gemeenschapswachten en tot wijziging van artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet (B.S. 29.06.2007) gewijzigd door de wet van 13 januari 2014 (B.S. 30.01.2014).

² Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties (B.S. 01/07/2013).

³ Koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie (B.S. 27/12/2013).

Wat de ontradende aanwezigheid betreft, vormen de elementen van deze taak volgens de toelichting van de wet een logisch gevolg van hun rol als interface, verbindingspunt in de wijken en van "voorbeeldige burger". Zo wordt een wettelijke basis gegeven aan handelingen die nu al door gemeenschapswachten gesteld worden, namelijk het preventief en ontradend aanwezig zijn in het straatbeeld en op het openbare domein, waarbij de gemeenschapswacht observeert en geobserveerd wordt, maar ook het zich mengen in aan de gang zijnde verbale conflicten tussen personen, met de bedoeling het conflict trachten te beëindigen. Deze activiteit wordt geweldloos en zonder enige vorm van dwang uitgevoerd.

Wat het begeleiden van schoolgaande kinderen in groep betreft, is het de bedoeling te voorkomen dat kinderen tijdens hun dagelijkse verplaatsingen slachtoffer worden van een verkeersongeval of een ander misdrijf, maar ook dat de kinderen dader zouden zijn van misdrijven of overlast.

Met betrekking tot belastbare situaties of situaties onderhevig aan retributies, die de gemeenschapswacht-vaststeller mag vaststellen, kan het afhankelijk van de geldende lokale wetgeving onder andere gaan om betalend parkeren, blauwe zone reglementering, het plaatsen van horecaterrassen, gebruikmaken van de openbare weg, het plaatsen van marktkramen,... Deze taak bestond vroeger al, maar alleen voor situaties die onderhevig zijn aan retributies.

- **Wat met de vaststelling van de nieuwe gemengde inbreuken inzake verkeer?**

Wat de vaststelling van inbreuken op de gemeentelijke reglementen en verordeningen betreft, zoals bedoeld in artikel 3, §1, 4° van de GW-wet, is het verrassend dat dit artikel niet zodanig gewijzigd werd dat het rekening houdt met de GAS-wet. Dit artikel beperkt namelijk de bevoegdheid tot vaststelling van gemeenschapswachten tot het kader van artikel 119bis, §6 van de nieuwe gemeentewet, m.a.w. tot inbreuken die uitsluitend het voorwerp kunnen uitmaken van administratieve sancties.

Artikel 119bis werd door de GAS-wet zodanig gewijzigd dat het voortaan beperkt is tot de volgende bepaling: *"De gemeenteraad kan gemeentelijke administratieve straffen en sancties opleggen overeenkomstig de wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties."*

Artikel 119bis, §6 bestaat niet langer. De GAS-wet heeft nieuwe gemengde inbreuken inzake verkeer gecreëerd. We kunnen ons afvragen of gemeenschapswachten deze nieuwe gemengde inbreuken zullen mogen vaststellen.

Kunnen we zeggen dat er gewoonweg alle reden is om de verwijzing in artikel 119bis, §6 NGW te vervangen door de hele GAS-wet?

Zo ja, dan kunnen we zeggen dat gemeenschapswachten, in hun functie als gemeentelijke ambtenaar en als ze voldoen aan de voorwaarden van het koninklijk uitvoeringsbesluit van de GAS-wet houdende de voorwaarden inzake de selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de vaststellende ambtenaren, de gemengde inbreuken inzake verkeer zullen mogen vaststellen.

Deze interpretatie is verleidelijk aangezien ze de vaststellingstaken van gemeenschapswachten uitbreidt, ondanks het feit dat artikel 3, §1, 4° helaas niet aangepast werd.

Daarom lijkt deze interpretatie ons niet verdedigbaar, aangezien ze tegenstrijdig is met het einde van artikel 3, §1, 4° dat uitdrukkelijk verduidelijkt dat de vaststellingsbevoegdheid beperkt is tot inbreuken op reglementen **die uitsluitend het voorwerp kunnen uitmaken van administratieve sancties.**

De omzendbrief van de procureurs-generaal betreffende de GAS, die op 30 januari 2014 herzien werd, gaat trouwens in dezelfde richting door te verduidelijken dat aangezien de wet van 24 juni 2013 de wet van 15 mei 2007 niet gewijzigd heeft, de gemeenschapswacht op grond van artikel 3, 4° van de wet van 15 mei 2007 inbreuken op gemeentelijke reglementen en verordeningen mag vaststellen die uitsluiten het voorwerp kunnen uitmaken van administratieve sancties.

Hoewel sommigen desondanks vonden dat gemeenschapswachten gemengde inbreuken inzake verkeer konden vaststellen, neemt dat niet weg dat de gemeenschapswacht, die deel uitmaakt van een niet-gemeentelijke dienst (vzw), volgens de huidige tekst deze gemengde inbreuken niet zal kunnen vaststellen. Dit is nog maar eens een gevolg van de niet-afstemming van de GW-wet op de GAS-wet. De GW-wet bepaalt immers de vaststellingsbevoegdheid van deze niet-gemeentelijke werknemers, maar spreekt enkel over louter administratieve inbreuken. Aangezien de GAS-wet enkel bedoeld is voor gemeentelijke ambtenaren, kunnen gemeenschapswachten in dienst van een vzw geen gemengde inbreuken inzake verkeer vaststellen.

- **Definitie van "openbare weg" en "openbare plaats"**

De regering wilde de begrippen "openbare weg" en "openbare plaats", zoals bepaald in de wet, definiëren omdat uit de toepassing van de wet bleek dat de afwezigheid van een definitie heel wat onzekerheid en verwarring veroorzaakte.

Zo werd verduidelijkt dat "*alle wegen en pleinen die tot het openbaar wegennet behoren en waartoe de weggebruiker normaliter altijd en ongehinderd toegang heeft*" beschouwd worden als **openbare wegen** en dat "*de openbare weg en de terreinen die tot het openbaar domein behoren en die toegankelijk zijn voor het publiek*" beschouwd worden als een **openbare plaats** (artikel 4, 1°).

De wet op het wegverkeer⁴ definieert het begrip "openbare plaats" als omvattende eveneens "de niet-openbare terreinen die voor een zeker aantal personen toegankelijk zijn", zoals parkings van winkelcentra of hypermarkten. Het is nooit de bedoeling geweest om gemeenschapswachten op dergelijke plaatsen in te zetten. Daarom beperkt de GW-wet het begrip "**openbare plaats**" tot de openbare weg en de terreinen die tot het **openbaar domein** behoren.

Het doel van de wetgever was ook de gemeenten de kans te geven om gemeenschapswachten aan te nemen op plaatsen die tot het openbaar domein behoren **en die toegankelijk zijn voor het publiek**. We denken daarbij aan de delen van gemeentehuizen die toegankelijk zijn voor het publiek, het onthaal en de parkings van ziekenhuizen, gemeentelijke sportcomplexen, enz.

De plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek en beheerd worden door een concessiehouder zijn bewust uitgesloten (artikel 4, derde lid).

De plaatsen die beschouwd worden als niet toegankelijk voor het publiek volgens deze wet zijn de plaatsen die niet tot het openbaar domein behoren, de plaatsen die tot het openbaar domein behoren en die toegankelijk zijn voor het publiek maar waarvan het beheer overgedragen werd aan een concessiehouder, en de plaatsen die tot het openbaar domein behoren maar waartoe alleen de exploitant en de personen die er hun activiteiten uitoefenen toegang mogen hebben (bijvoorbeeld de gebouwen van het gemeentebestuur waartoe alleen het personeel en de door het personeel uitgenodigde personen toegang hebben).

Over het gemeentehuis heerst onzekerheid. Volgens het merendeel van de rechtsspecialisten, gevolgd door de rechtspraak van de feitenrechters, moet een goed, om deel uit te maken van het openbaar domein, niet alleen bestemd zijn voor een openbare dienst maar ook speciaal ingericht zijn voor de uitvoering van deze openbare dienst.

⁴ Artikel 28 van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer.

Het probleem ligt bij de mate van speciale inrichting die vereist is om het goed nu eens onder te brengen in het privédoein bij gebrek aan een bijzondere inrichting, en dan weer in het openbaar domein voor zover de inrichting duidelijk is⁵.

De GW-wet bepaalt dat in afwijking van het beginsel dat het optreden van gemeenschapswachten beperkt tot de openbare weg en tot openbare plaatsen, alle taken van gemeenschapswachten, behalve de vaststelling van belastbare situaties of situaties onderhevig aan retributies, ook georganiseerd kunnen worden op plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek, zoals aangeduid door het College van burgemeester en schepenen⁶.

Er werden ook wijzigingen aangebracht als antwoord op de problemen als gevolg van het feit dat het openbare leven zich door de stadsontwikkeling en stedelijke organisatie uitstrekt van de ene politiezone tot de andere. Zonder dat het minste fysieke obstakel ondervonden wordt, konden gemeenschapswachten op bepaalde openbare plaatsen en wegen binnen de grenzen van de politiezones slechts deels ingrijpen.

De grens van de politiezone is nu afgeschaft en de gemeenschapswacht mag ingrijpen op het grondgebied van elke andere gemeente, op voorwaarde dat er tussen de betrokken gemeenten een overeenkomst gesloten is.

Ten slotte willen we erop wijzen dat gemeenschapswachten voortaan mogen ingrijpen op recreatieve domeinen die tot een publiekrechtelijke rechtspersoon behoren, mits de goedkeuring van deze rechtspersoon.

- **Samenwerking tussen gemeenten**

De GW-wet voorziet in de mogelijkheid om met verschillende gemeenten één dienst voor gemeenschapswachten te creëren.

Deze nieuwigheid werd ingevoerd omdat het soms gebeurt, zeker in kleinere gemeenten, dat de organiserende gemeente maar één of enkele gemeenschapswachten in dienst heeft. De wetgever wilde vermijden dat deze (kleinere) gemeenten verplicht zouden worden om elk afzonderlijk een dienst voor gemeenschapswachten op te richten.

2. Bevoegdheden

- **Diploma, vorming, examen**

Diploma

Voor gemeenschapswachten-vaststellers, m.a.w. de personen die inbreuken op het gebied van GAS kunnen vaststellen maar ook situaties onderhevig aan belastingen of retributies, is een bijkomende voorwaarde ingevoerd op het vlak van diploma. Ze moeten een diploma hoger secundair onderwijs hebben, wat zowel het beroeps-, technisch en kunstonderwijs als het algemeen onderwijs omvat. Het diploma dat ze moeten hebben, is het getuigschrift van het hoger secundair onderwijs (GHSO).

Door middel van deze regel wil de wetgever het opleidingsniveau van gemeenschapswachten-vaststellers opkrikken en zo het niveau van de dienst verbeteren.

⁵ B. Lombaert en F. Tulkens, Cours de droit administratif (2010-2011) Sixième partie : Les biens de l'administration, Facultés universitaires Saint-Louis (Brussel), p. 5.

⁶ Wet van 15 mei 2007 tot instelling van de functie van gemeenschapswacht, tot instelling van de dienst gemeenschapswachten en tot wijziging van artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet, gewijzigd door de wet van 13 januari 2014, artikel 4, vierde lid.

Vorming

Aan de basisvorming voor gemeenschapswachten werden nieuwe onderdelen toegevoegd. Zo werd het deel van de vorming met betrekking tot de studie van de rechten en de verplichtingen uitgebreid met de relatie met politie- en bewakingsdiensten. Het onderdeel "redactionele vaardigheden" en "sport/fysieke conditie" werden opnieuw toegevoegd.

De minister verduidelijkte dat deze nieuwe bevoegdheden als doel hebben het opleidingsniveau te verbeteren en de slaagkansen voor de selectieproeven voor politieagenten te vergroten.

In datzelfde opzicht preciseert de tekst dat de gemeenten de gemeenschapswachten-vestigingshouders die dat willen, mogen begeleiden en ondersteunen om ze te helpen slagen voor de selectieproeven voor politieagenten. De politieraad mag in het kader van zijn wervingsstrategie eveneens de gemeenschapswachten-vestigingshouders in aanmerking nemen die afkomstig zijn van de betrokken zone en die geslaagd zijn voor de selectieproeven voor politieagenten. Deze mogelijkheid ging gepreciseerd worden in een koninklijk besluit dat een versnelde opleiding voor gemeenschapswachten bepaalt. Het idee was om een brug tussen de twee beroepen te slaan. Dit koninklijk besluit is er nooit gekomen onder de bestuursperiode die net voorbij is.

De basisvorming werd eveneens uitgebreid met een onderdeel "conflictbeheersing met inbegrip van positieve conflictbeheersing met minderjarigen".

Voor gemeenschapswachten-vestigingshouders bepaalt de GW-wet (artikel 8, §1, 8°) dat ze ook moeten voldoen aan de minimumvoorwaarden van artikel 119bis, §6 van de NGW. Wederom betreuren we dat deze verwijzing niet aangepast is aan de GAS-wet. We kunnen opnieuw proberen om de verwijzing naar artikel 119bis, §6 te vervangen door de volledige nieuwe GAS-wet. In dit geval is er geen tegenstrijdigheid die deze oplossing weerlegt in de tekst zelf van het artikel dat gewijzigd had moeten worden, zoals het geval was voor artikel 3, §1, 4^o. Uit deze verwijzing naar de GAS-wet vloeit voort dat gemeenschapswachten-vestigingshouders moeten voldoen aan de voorwaarden van de GAS-wet en haar uitvoeringsbesluiten.

Het koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie, bepaalt de volgende vorming⁸:

1° de wetgeving met betrekking tot de gemeentelijke administratieve sancties, met bijzondere aandacht voor de verplichtingen van de vaststeller, diens bevoegdheden en verantwoordelijkheden, alsook de rechten en plichten van burgers op voor het publiek toegankelijke plaatsen en heterdaadsituaties;

2° conflictbeheersing met inbegrip van positieve conflictbeheersing met minderjarigen;

3° het vaststellen van de overtredingen en de redactie van de vaststelling;

4° de werkingsbeginselen van de politiediensten.

Dit koninklijk besluit voorziet in een vrijstelling van vorming voor de onderdelen "conflictbeheersing" en "vaststellen van overtreding en redactie van vaststellingen" voor wie geslaagd is voor de opleiding tot gemeenschapswacht.

Een andere nieuwigheid van de GW-wet is dat de inschrijving voor de opleiding helemaal vrij is en kan gebeuren door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon. Rechtspersonen kunnen onder andere de gemeenten en de instellingen voor arbeidsbemiddeling zijn. Het is niet langer noodzakelijk om al in een gemeente aangeworven te zijn om de opleiding te kunnen volgen.

⁷ Zie hoger.

⁸ Koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie (B.S. 27/12/2013), artikel 2, §1.

We wijzen erop dat de inschrijving nu onderworpen is aan twee voorafgaande voorwaarden: de voorlegging van een uittreksel uit het strafregister van minder dan zes maanden oud, waaruit blijkt dat de persoon niet veroordeeld is voor delicten waardoor hij de functie van gemeenschapswacht niet kan uitoefenen, en de voorlegging van een identiteitsdocument of een historiek van het bevolkingsregister dat stelt dat de door de wet bedoelde voorwaarden voldaan zijn. Deze nieuwe bepaling heeft als doel te voorkomen dat kandidaten tijd en geld investeren in een opleiding waarvoor op het ogenblik van de inschrijving objectief vastgesteld kan worden dat ze niet voldoen aan bepaalde voorwaarden om de functie te kunnen uitoefenen.

Examen

Voor de basisvorming bepaalt de GW-wet voortaan een examen voor alle onderwezen vakken. Om te slagen, moet men 50% behalen voor elk van de onderwezen vakken en 60% voor het totaal van alle vakken. De minister verduidelijkte dat deze regel enkel geldt voor opleidingen die van start gaan na de inwerkingtreding van de wet. We wijzen erop dat wie niet voor dit examen slaagt, daarom niet de taken van gemeenschapswacht mag uitvoeren. De voorwaarde dat men voor het examen moet slagen, geldt enkel voor wie de vorming van gemeenschapswacht-vaststeller wil volgen. Dat is vrij verrassend en kan de indruk wekken dat het basisexamen uiteindelijk maar een stap is in het vormingsprogramma voor gemeenschapswachten-vaststellers. Het slagen voor het examen biedt geen enkele meerwaarde voor de gemeenschapswacht die verder wil gaan in het preventieve luik van de functie. Dit preventieve luik daalt hierdoor in waarde.

Aan het einde van de vorming moeten vaststellende ambtenaren op grond van het koninklijk uitvoeringsbesluit van de GAS-wet eveneens een examen afleggen⁹. Het principe blijft hetzelfde: om te slagen, moet men voor elk vak 50% halen en 60% voor het totaal van alle vakken.

- **Uitsluiting van bepaalde personen uit de categorie van de gemeenschapswachten**

De tekst voorziet in een bepaling die preciseert dat personen die in dienst van de gemeente uitsluitend kinderen, scholieren, gehandicapten en ouderen helpen bij het veilig oversteken en/of conceptueel werk uitvoeren (straatwerkers, wijkbemiddelaars), niet als gemeenschapswacht beschouwd worden. Deze bepaling moet voorkomen dat deze personen de opleiding tot gemeenschapswacht moeten volgen en een uniform moeten dragen. In dat geval is het niet nodig om een dienst voor gemeenschapswachten op te richten en wordt het ook niet opgelegd.

- **Bevoegdheden van de leidende ambtenaar**

Voortaan legt de wet ook het profiel vast waaraan de ambtenaar moet voldoen die de dienst gemeenschapswachten leidt. Hij moet beschikken over voldoende bekwaamheden en kennis inzake teambeheer, beheer van de werking en organisatie van de gemeentelijke diensten en de rechten en verplichtingen van gemeenschapswachten. De wet schrijft niet voor dat de leidende ambtenaar een bijzondere opleiding moet volgen.

- **Overgangsbepalingen**

Gelden de nieuwe voorwaarden enkel voor nieuwe aanwervingen?

⁹ Koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie (B.S. 27/12/2013), artikel 2, §4.

Geen enkele overgangsbepaling in de GW-wet regelt deze kwestie. De inleidende werkzaamheden van de wet verduidelijken wel het volgende: *"Bij gebrek aan bijzondere overgangsbepaling, zal onderhavig ontwerp, overeenkomstig het gemeenrecht, in werking treden tien dagen na zijn publicatie in het Belgisch staatsblad; en dit, zonder afbreuk te doen aan de rechten die verworven werden onder het stelsel van de vorige wetgeving. Zodoende dienen de gemeenschapswachten die in dienst waren voor de inwerkingtreding van onderhavige wet niet te beantwoorden aan het functieprofiel of de opleidingsvoorwaarden die in onderhavige wet worden opgesomd. "*

Maar dit beginsel moet verzacht worden door de afstemming van de GW-wet op de nieuwe GAS-wet.

Het uitvoeringsbesluit van de GAS-wet betreffende de minimale voorwaarden inzake de selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de vaststellende ambtenaren op het gebied van GAS bepaalt wel een overgangsbepaling¹⁰. Deze bepaling legt vast dat personen die voor 1 januari 2014 aangewezen werden door de gemeenteraad als ambtenaar belast met de vaststelling van inbreuken, bevoegd blijven om deze taak verder uit te oefenen maar binnen de twee jaar van het in werking treden van de GAS-wet (1 januari 2014) een deel van de in dit besluit bedoelde opleiding zullen moeten volgen. Het gaat om deel 1 (wetgeving) en deel 2 (conflictbeheersing). Bovendien zijn ze vrijgesteld van het in ditzelfde besluit bedoelde examen.

Voorbeeld: Een gemeenschapswacht-vaststeller die geen getuigschrift van hoger secundair onderwijs heeft maar die door de gemeenteraad voor 1 januari 2014 aangewezen werd, is vrijgesteld van de delen 2° (conflictbeheersing, inbegrepen positieve conflictbeheersing met minderjarigen) en 3° (het vaststellen van de overtredingen en de redactie van de vaststelling) op basis van artikel 2, §2 van het koninklijk besluit van 21 december 2013¹¹, als hij kan aantonen dat hij geslaagd is voor de basisvorming. Het koninklijk besluit spreekt van een geslaagde vorming en niet het slagen voor een examen. We kunnen dus zeggen dat het voldoende is om te bewijzen dat men geslaagd is voor de vorming met andere middelen dan het examen dat door de GW-wet¹² georganiseerd wordt (dit examen bestond nog niet toen dit koninklijk besluit in werking trad). Bijvoorbeeld wanneer men geslaagd is voor proeven die door de gemeenten georganiseerd worden aan het einde van de vorming. Daarnaast is hij vrijgesteld van deel 4° (de werkingsbeginselen van de politiediensten) op basis van artikel 4, §1 van het koninklijk besluit, omdat hij voor 1 januari 2014 aangewezen werd als gemeenschapswacht-vaststeller. Hij zal dus enkel deel 1° over de wetgeving moeten volgen. Op basis van artikel 4, §1 is hij vrijgesteld van het examen, zoals bedoeld in het koninklijk besluit.

Door de twee regelgevingen te linken, kunnen we besluiten dat gemeenschapswachten-vaststellers in dienst op 1 januari 2014 hun vaststellende taken mogen voortzetten, zelfs als ze geen diploma van hoger secundair onderwijs hebben, op voorwaarde dat ze binnen de door de wet vastgelegde termijn een deel van de vorming in het kader van de GAS-regelgeving volgen. Hoewel de voorbereidende werkzaamheden van de GW-wet bepalen dat deze vorming niet van toepassing is op gemeenschapswachten in dienst voor 9 februari 2014 (ofwel 10 dagen na de publicatie van de wet van 13 januari 2014), moet men zich beroepen op de bepalingen van de GAS-wet

¹⁰ Koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie (B.S. 27/12/2013), artikel 4, §1.

¹¹ Koninklijk besluit van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie, aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie (B.S. 27/12/2013), artikel 2, §2.

¹² Wet van 15 mei 2007 tot instelling van de functie van gemeenschapswacht, tot instelling van de dienst gemeenschapswachten en tot wijziging van artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet, gewijzigd door de wet van 13 januari 2014, artikel 10, vierde lid. 4.

aangezien artikel 8, eerste lid, 8° verwijst naar de voorwaarden van artikel 119bis, §6, dus naar de GAS-wet en haar uitvoeringsbesluiten die voorzien in een precieze overgangsbepaling. De uiterste datum is dus 1 januari 2014, en niet 9 februari 2014 voor gemeenschapswachten-vaststellers.

3. Identificatie

Net als in het verleden bepaalt de wet dat gemeenschapswachten en gemeenschapswachten-vaststellers een identificatiekaart op zak moeten hebben. De wet voegt er nu echter aan toe dat het model van deze kaart vastgelegd wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken. De voorbereidende werkzaamheden leggen uit dat deze precisering voortvloeit uit het feit dat een gebrek aan harmonisatie vastgesteld wordt in de praktijk, wat diefstal door middel van list in de hand werkt.

Wat de processen-verbaal van vaststelling betreft, verduidelijkt artikel 25 van de omzendbrief van 3 januari 2005 – OOP 30 bis dat in het PV de volgende gegevens moeten staan: "De naam, voornaam, graad, het korps, bevoegdheid en handtekening van de auteur van het proces-verbaal".

Bij de wijziging van de GW-wet, en wetende dat er tegelijkertijd een wetsvoorstel ingediend werd met betrekking tot de identificatie van politieagenten, heeft de VSGB de Minister van Binnenlandse Zaken geïnterpelleerd met het oog op een identificatie op basis van een registratienummer. Dit om het risico op represailles tegen gemeenschapswachten te beperken.

We wijzen erop dat de wetswijziging betreffende de politie enkel in nogal beperkte specifieke omstandigheden de mogelijkheid biedt om de identificatie te beperken tot een interventienummer.

Niettemin is het interessant te weten dat het Europees Hof de kans gekregen heeft om zich over deze kwestie uit te spreken in een arrest van 11/10/2011 (Hristovi versus Bulgarije, zaaknr. 42697/05). Het Hof eiste dat iedere politieagent die (om veiligheidsredenen) anoniem optreedt, ten minste geïdentificeerd kan worden door de overheid die er in voorkomend geval mee belast is zijn gedrag te beoordelen in het kader van een straf- of tuchtonderzoek. Het Hof vond daarom dat het voldoende was om een letter of individueel getal te dragen.

4. Controle en sancties

Er wordt voorzien in een controlesysteem dat ingesteld dient te worden door de Minister van Binnenlandse Zaken en een sanctiesysteem (art. 17, §3) ten opzichte van het niet-naleven van de regels betreffende het dragen van het geëigende uniform (art. 11) en de geëigende identificatiekaart (art. 12, §1), voor de correcte uitoefening van de opdrachten (art. 13) en het seinen van elk wanbedrijf of misdaad aan de politiediensten (art. 15). De procedure zal door de Koning vastgelegd worden.

Aangezien gemeenschapswachten en coördinatoren deel uitmaken van het gemeentelijk personeel, zullen ze zich moeten verantwoorden in het geval ze de geldende regelgeving niet naleven. Het gaat hier echter niet om tucht- of arbeidsrecht. Men beoogt de situaties die toe te schrijven zijn aan de hiërarchie van de gemeenschapswachten. Zo wordt voorzien om de organiserende gemeente of de organiserende gemeenten, als publiekrechtelijk rechtspersoon, te sanctioneren met een boete gaande van 1.000 tot 2.500 euro per gemeenschapswacht in overtreding. Niettemin wordt van tevoren een waarschuwingsprocedure voorzien. In geval van een meergemeentelijke dienst gemeenschapswachten zijn de organiserende gemeenten hoofdelijk aansprakelijk voor het betalen van de opgelegde geldboete. Zij bepalen zelf hoe de boete onder hen verdeeld moet worden.

Ter afsluiting van de analyse van deze nieuwe wetgevingen met betrekking tot gemeenschapswachten valt vooral op dat hoewel er een poging tot professionalisering gedaan wordt, deze uitsluitend in het voordeel van de gemeenschapswachten–vaststellers is.

De Minister van Binnenlandse Zaken maakt er geen geheim van dat de toegevoegde bevoegdheden als doel hebben de toegang van gemeenschapswachten–vaststellers tot de functie van politieagent te bevorderen. Hoewel we aanmoedigen dat deze carrièremogelijkheid aangeboden wordt, vinden we het jammer dat deze beperkt is tot het beroep van politieagent en dat er geen brug gelegd wordt naar andere beroepen.

Algemeen reikt deze hervorming in geen enkel opzicht verbeteringen aan voor het louter preventieve luik van de functie. Integendeel, ze doet er afbreuk aan, bijvoorbeeld door een examen aan het einde van de basisvorming te bepalen maar door de uitoefening van de functie niet te laten afhangen van het slagen voor dit examen.

Het einde van het opwaarderingsproces van deze functie is nog lang niet in zicht, want daarvoor blijft het statuut te onzeker op het gebied van loon, contract en beschikbare middelen. Een echte opwaardering kan volgens ons niet zonder eens grondig na te denken over de identiteit van gemeenschapswachten en over hun plaats en rol in de huidige maatschappij. Over de afstemming tussen gemeenschapswachten die louter aan preventie doen en gemeenschapswachten–vaststellers, en de afstemming tussen deze gemeenschapswachten–vaststellers en de politie.

Een duidelijke identiteit is absoluut noodzakelijk voor de bevolking, de uiteindelijke gebruiker van de dienstverleningen van gemeenschapswachten, om deze functie te begrijpen en dus te respecteren.